

UZASADNIENIE

Apelacja nie jest zasadna i jako taka podlega oddaleniu.

Sąd Okręgowy w całości aprobuje zarówno ustalenia faktyczne dokonane przez Sąd I instancji i częściowo jego rozważania prawne.

Ponadto – zdaniem Sądu Okręgowego – zarzuty zawarte w apelacji nie zasługują na uwzględnienie jako, że Sąd Rejonowy wbrew twierdzeniom powoda nie naruszył prawidłowej wykładni art. 353¹ k.c. i art. 385¹ k.c. i art. 385² k.c.

Tytułem wstępu należy wskazać, że niniejsza sprawa rozpoznana została w postępowaniu uproszczonym, to zaś determinuje konieczność zastosowania określonych dla tego rodzaju spraw regulacji szczególnych, a zwłaszcza dyspozycji przepisu art. 505¹³ § 2 k.p.c., na mocy którego Sąd II instancji ograniczył uzasadnienie jedynie do wyjaśnienia podstawy prawnej wyroku zapadłego w postępowaniu odwoławczym z przytoczeniem przepisów prawa.

Stosownie do treści art. 720 § 1 k.c. przez umowę pożyczki dający pożyczkę zobowiązuje się przenieść na własność biorącego określoną ilość pieniędzy (albo rzeczy oznaczonych co do gatunku), a biorący zobowiązuje się zwrócić tą samą ilość pieniędzy (albo tę samą ilość rzeczy tego samego gatunku i tej samej jakości). Co prawda wysokość kosztów opłaty przygotowawczej, opłaty administracyjnej, kosztów przygotowania i wysyłki monitu, kosztów wezwań i przygotowania sprawy do postępowania windykacyjnego została ustalona przez strony, to jednak pamiętać należy, że swoboda umów nie pozostaje całkowicie dowolna i podlega pewnym ograniczeniom z uwagi na regulację art. 353¹ §1 k.c., zgodnie z którym treść lub cel stosunku prawnego ułożonego przez strony nie może sprzeciwiać się właściwości (naturze) stosunku, ustawie ani zasadom współżycia społecznego. Tymczasem dochodzone na rzecz powoda - niezależnie od odsetek i opłaty administracyjnej - opłaty w łącznej wysokości 513,00 zł, które zostały naliczone są sprzeczne z zasadami współżycia społecznego i kształtują obowiązki drugiej strony umowy (pożyczkobiorcy – pozwanego) w sposób sprzeczny z dobrymi obyczajami, albowiem określone przez stronę powodową koszty nie mają jakiegokolwiek uzasadnienia i powiązana ekonomicznego z poniesionymi rzeczywiście kosztami.

W ocenie Sądu Okręgowego koszty opłaty przygotowawczej i czynności windykacyjnych, jakimi obciążenia pozwanego, domagała się strona powodowa, jest wygórowana w świetle doświadczenia życiowego, a kwestionowane w tym zakresie postanowienia są nieważne jako sprzeczne z zasadami współżycia społecznego - czyli w okolicznościach niniejszej sprawy z zasadami uczciwości i rzetelności kupieckiej – co ogranicza w tym zakresie zasadę swobody umów (art. 353¹ §1 k.c. w zw. z art. 58 §2 i 3 k.c.).

Sąd II instancji, pragnie w szczególności podkreślić, że nie kwestionuje uprawnień wierzyciela jako pożyczkodawcy do pobierania od pozwanej jako jej klienta opłat za czynności windykacyjne i inne opłaty jednakże stoi na stanowisku, że opłaty takie winny być ustalone na rozsądnym poziomie i nie mogą godzić w interesy konsumenta. Zakres kosztów związanych z czynnościami windykacyjnymi, determinujący ich wysokość, powinien zostać przedstawiony w pozwie w taki sposób, aby w świetle doświadczenia życiowego oraz logiki nie budził żadnych wątpliwości. Pobierane opłaty za czynności windykacyjne i opłaty przygotowawcze nie mogą bowiem stanowić kary, a jedynie wyrównanie poniesionych przez wierzyciela kosztów powstałych na skutek niewykonywania zobowiązania przez dłużnika. Tymczasem, kwoty wskazane przez stronę powodową nie mają żadnego przełożenia na możliwe rzeczywiste koszty w tym zakresie, do czego uznania wystarcza już samo doświadczenie życiowe. Należy bowiem pamiętać, że działalność windykacyjna i czynności przygotowawcze są zwykłą częścią działalności wierzyciela, a koszty tej działalności to właśnie koszty prowadzenia działalności gospodarczej, które zostały przerzucone przez niego na pozwaną jako konsumenta. Choć działalność windykacyjna i czynności przygotowawcze jako część działalności strony przynajmniej limit kredytowy powinna być oczywiście dla niej opłacalna, to jednak nie może ona naruszać rażąco interesów klienta. Poszczególne czynności z zakresu windykacji i innych opłat powinny być wycenione realnie, w oparciu o rzeczywiście ponoszone koszty. Warunek taki w realiach niniejszej sprawy, w ocenie Sądu Okręgowego, nie został spełniony (por. wyrok SA w

Warszawie z 23.04.2013 r. VI ACa 1526/12, LEX nr 1331152). W ocenie Sądu Okręgowego, w przedmiotowej sprawie strona powodowa nie wykazała sposobu naliczania należności z tytułu czynności windykacyjnych i innych opłat albowiem nie określiła procedur ich naliczania, tj. procedur jakimi kieruje się pożyczkodawca przy podejmowaniu czynności związanych z ich dochodzeniem, co w konsekwencji może prowadzić do dowolności w zakresie terminów korzystania z tych środków (por. wyrok SO w Warszawie – Sąd Ochrony Konkurencji i Konsumentów z 6.08.2009 r. XVII Amc 624/09). W szczególności wymaga podkreślić, że nie została sprecyzowana kolejności czynności, które mogą zostać podjęte, ani ich ilości w stosunku do pozwanej.

W ocenie Sądu Okręgowego poza sporem musi być iż, w realiach badanej sprawy pozostaje wszak nie tylko więź zobowiązaniowa łącząca strony, ale również i to, że strona udzielająca pożyczki gotówkowej była przedsiębiorcą zajmującym się prowadzeniem działalności gospodarczej m.in. w zakresie udzielania pożyczek, a strona pozwana jako osoba fizyczna jest konsumentem. Dlatego, niezależnie od przyczyn oddalenia powództwa w zakresie dochodzonym apelacją należało ustalić, czy postanowienia wzorca umownego w postaci obowiązku pokrycia przez pozwaną kosztów związanych z dochodzeniem spłaty zobowiązania i innych opłat były wiążące. W tym miejscu wypada podkreślić, że Sąd może, a nawet powinien dokonywać oceny postanowień zawartych umów, a także postanowień samych wzorców umów, co do ich zgodności z prawem. Ocena ta może zostać dokonana również in concreto w toczącym się między przedsiębiorcą, a konsumentem sporze, którego przedmiotem są skutki prawne określone postanowieniami umowy. Umowy konsumenckie podlegają bowiem ocenie w świetle klauzuli generalnej z art. 385¹ §1 k.c. z wyłączeniem jedynie jednoznacznie sformułowanych postanowień określających główne świadczenia stron oraz tych postanowień, na których treść konsument miał rzeczywisty wpływ, co musi zostać wykazane przez proferenta (zob. wyrok SA w Warszawie z 15.06.2007 r., VI Ca 228/07). R. legis przepisu art. 385¹ k.c. jest ochrona konsumenta jako słabszego uczestnika obrotu w relacjach z przedsiębiorcą - profesjonalistą w danej dziedzinie. Wypada też przypomnieć, że w judykaturze uznaje się, że pod pojęciem działania wbrew dobrym obyczajom - przy kształtowaniu treści stosunku zobowiązaniowego - kryje się wprowadzanie do umowy klauzul, które godzą w równowagę kontraktową stron takiego stosunku, natomiast przez rażące naruszenie interesów konsumenta rozumie się nieusprawiedliwioną dysproporcję - na niekorzyść konsumenta - praw i obowiązków stron, wynikających z umowy (por. wyroki SN: z 13.07.2005 r., I CK 832/04, Biul. SN 2005, Nr 11, poz. 13 oraz z 3.02.2006 r., I CK 297/05, Biul. SN 2006, nr 5-6, poz. 12, a także z 27.10.2006 r., I CSK 173/06, Lex nr 395247). Dokonując oceny rzetelności określonego postanowienia umowy konsumenckiej należy zawsze rozważyć indywidualnie rozkład obciążeń, kosztów i ryzyka, jaki wiąże się z przyjętymi rozwiązaniami oraz zbadać jak wyglądałyby prawa lub obowiązki konsumenta w sytuacji, w której postanowienie to nie zostałoby zastrzeżone, pamiętając jednocześnie podczas dokonywania kontroli o tym, że każdorazowo istotny jest charakter stosunku prawnego regulowanego umową, który w konkretnej sytuacji może usprawiedliwiać zastosowaną konstrukcję i odejście do typowych reguł wyznaczonych przepisami dyspozytywnymi.

Mając na uwadze powyższe rozważania Sąd Okręgowy, podobnie jak Sąd I instancji, nie znalazł żadnej podstawy do obciążenia pozwanego rzekomo poniesionymi przez stronę powodową kosztami dodatkowymi działań związanych z dochodzeniem należności jak i opłatami przygotowawczymi w łącznej kwocie 513,00 zł. Dokonując takiej oceny Sąd II instancji zważył, że wysokość tych kosztów nie została w żaden sposób wykazana co powoduje, iż nie można przyjąć, że koszty te były w przypadku pozwanego uzasadnione jego postawą świadczącą o uchylaniu się od spłaty zobowiązania.

W ocenie Sądu Okręgowego przedmiotowe postanowienia zastrzegając w/w koszty czynności windykacyjnych i opłat przygotowawczych ewidentnie naruszają interesy konsumenta oraz kształtują jego prawa w sposób sprzeczny z dobrymi obyczajami, a tym samym stanowią klauzulę niedozwoloną w rozumieniu art. 385¹ k.c. i należy uznać je za godzące w równowagę kontraktową tego stosunku. Powyższe skutkuje stwierdzeniem bezskuteczności tych postanowień w zakresie wysokości przedmiotowych opłat. Wskazać w tym miejscu należy, że w orzecznictwie przyjmuje się, iż oceny nieuczciwego charakteru postanowienia wzorca umownego w ramach kontroli abstrakcyjnej, pod kątem przesłanek określonych w art. 385¹ §1 k.c. można dokonać za pomocą tzw. testu przyzwoitości (zob. m.in. orzeczenia SN z 19.03.2007 r., III SK 21/06, z 29.08.2013 r., I CSK 660/12). Polega to na zbadaniu, czy oceniane postanowienie wzorca jest sprzeczne z ogólnym wzorcem zachowań przedsiębiorców wobec konsumentów, jaki należy zrekonstruować w warunkach gospodarki wolnorynkowej oraz jak wyglądałyby prawa lub obowiązki konsumenta w

braku takiej klauzuli. Jeżeli konsument, na podstawie ogólnych przepisów byłby w lepszej sytuacji, gdyby konkretnego postanowienia wzorca nie było, przyjmuje się, że ma ono charakter nieuczciwy. Dodać należy, iż umowa jest sprzeczna z dobrymi obyczajami, jeśli wykracza przeciw uznanym w społeczeństwie zasadom moralnym lub przyjętej w obrocie uczciwości. Przedsiębiorca będzie działać nieuczciwie, tj. wbrew dobrym obyczajom, gdy sporządzone przez niego klauzule umowne będą godzić w równowagę stosunku prawnego (wyrok SA w Warszawie z 26.04.2013 r. VI ACa 1571/12 LEX nr 1339417).

Reasumując - mimo iż strony łączył stosunek zobowiązaniowy o charakterze dobrowolnym i to one same autonomicznie decydowały, na jakich warunkach ma zostać zawarta między nimi umowa oraz na jakich warunkach odbywać się będzie spłata ewentualnego zadłużenia wynikającego z tej umowy, to jednak niedopuszczalną jest sytuacja, kiedy jedna ze stron wykorzystując swoją pozycję profesjonalisty, kształtuje wzorzec umowny w taki sposób, że wprowadza do niego konstrukcję prawną, która prowadzi do pokrzywdzenia jednej ze stron stosunku prawnego, w tym wypadku konsumenta. W szczególności nie może mieć miejsca przypadek, w którym konsument zostaje obciążony nadmiernymi, a wręcz rażąco wygórowanymi kosztami dochodzenia należności i innymi opłatami nijak nie przystającymi do rzeczywistych wydatków ponoszonych w tym zakresie. W uznaniu Sądu II instancji dokładnie tak właśnie stało się w niniejszej sprawie, albowiem wierzyciel arbitralnie narzucił pozwanemu takie uregulowania związane z dochodzeniem należności i kosztami udzielonej pożyczki kierując się w tej sferze wyłącznie własnym partykularnym interesem, a nadto nie sprecyzowała sposobu naliczania należności z tytułu czynności windykacyjnych. Tego typu praktyki polegające na czerpaniu dodatkowych i niemoralnych profitów zasługują na szczególne potępienie, zwłaszcza gdy sięgają po nie podmioty działające na rynku finansowym. Tym samym dochodzenie przez stronę powodową opłat na wskazanym poziomie godziło w dobre obyczaje i uczciwe praktyki kupieckie oraz naruszało interes pozwanego jak konsumenta w sposób rażący. W konsekwencji trzeba skonstatować, że postanowienia, o których mowa wyżej, stanowią klauzulę abuzywną (nadużycia), wyczerpującą przesłanki określone w art. 385¹ § 1 k.c.

Zważyć należy również, iż postanowienie o treści podobnej do zakwestionowanego postanowienia zostało uznane za niedozwolone wyrokiem Sądu Okręgowego w Warszawie – Sądu Ochrony Konkurencji i Konsumentów z 9.10.2006 r., sygn. akt XVII Amc 101/05 oraz wpisane do rejestru niedozwolonych postanowień wzorców umowy pod numerem (...) dnia 3.01.2007 r. W tejże sprawie chodziło zaś o opłaty dodatkowe obciążające zleceniodawcę, w tym między innymi opłaty za: monit telefoniczny – 20 zł, wysłanie wezwania do zapłaty raty – 30 zł i wysłanie przedsądowego wezwania do zapłaty – 50 zł. Jak wskazał Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 5.06.2007 r. (I CSK 117/07, LEX nr 351189) za niedozwoloną klauzulę umowną może być uznana klauzula nie tylko identyczna, co do treści z klauzulą wpisaną do rejestru, ale także klauzula o treści zbliżonej, której stosowanie wywiera taki sam skutek, jak stosowanie klauzuli wpisanej do rejestru. Stosowanie w obrocie klauzul o treści zbliżonej do klauzuli wpisanej do rejestru, która mimo innego brzmienia wywołuje takie same skutki jak klauzula wpisana do rejestru, może godzić w interesy konsumentów w takim samym stopniu, jak stosowanie klauzuli identycznej, co wpisana do rejestru. Akceptacja odmiennego poglądu zachęcałaby do obchodzenia art. 385¹ k.c. i art. 479⁴⁵ k.p.c. i prowadziła do podważenia skuteczności systemu mającego służyć ochronie zbiorowych interesów konsumentów. Zachodziłaby konieczność wytaczania kolejnych powództw w sprawach, w których niedozwolone postanowienia wzorców umów różnią się nieznacznie sposobem ich sformułowania i powodowało wpisywanie do rejestru bardzo podobnie sformułowanych klauzul, co utrudniałoby korzystanie z rejestru i zmniejszało jego jasność i przejrzystość.

W tym stanie rzeczy Sąd Okręgowy na podstawie art. 385 k.p.c. oddalił apelację jako bezzasadną.